

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) เพื่อให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่มีอยู่เดิม รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับความเสี่ยงสำคัญที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงของบริบททั้งจากภายนอกและภายใน ตลอดจนการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง ด้วยเหตุนี้การกำหนดทิศทาง การพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ “พลิกโฉมประเทศสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับ โครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จึงได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนา 5 ประการ ประกอบด้วย การปรับ โครงสร้างภาคการผลิตและบริการ เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับคนยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความ เป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้าง ความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื. 2565 : 20)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เป้าหมายการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ทั้งทักษะในด้าน ความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ซึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้มีความสำคัญกับการเปิดโอกาส ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัด การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม ไปสู่กระบวนทัศน์รูปแบบใหม่ ที่จำเป็นต้องอาศัยความยืดหยุ่น มีความสร้างสรรค์ ความท้าทาย และซับซ้อน เป็นรูปแบบการศึกษาที่สามารถส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก ช่วยให้เกิด

การพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 คือ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรม การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติให้มีคุณภาพเหมาะสม และมีคุณสมบัติ สอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษานั้นจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. 2561 : 80)

จากแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมผู้ศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารองค์กร มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะนำพาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าและอยู่รอด กล่าวคือ หากผู้บริหารในองค์กรเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่ดี เต็มเปี่ยมไปด้วยความสามารถ ย่อมช่วยนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับ และตรงข้ามนั้น ถ้าหากผู้บริหารในองค์กรเป็นบุคคลที่ด้อยความสามารถ ย่อมทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาขาดขวัญ กำลังใจ จึงนำไปสู่ผลการบริหารงานที่องค์กรไม่พึงประสงค์ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายและผลผลิตที่ต่ำลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559 : 95) ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทั้งปวงในสถานศึกษา ในวงการศึกษิต่างยอมรับว่าคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ กล่าวคือ มีศิลปะของการโน้มน้าวใจผู้อื่นให้คล้อยตามวัตถุประสงค์ของตน นำองค์กร กระตุ้น จูงใจให้ผู้ตามมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน ดำเนินการไปตามแผนกลยุทธ์ขององค์กร สามารถทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาตระหนักถึงความประสงค์ของตนที่ต้องการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเคารพนับถือ เชื่อฟัง มีความจงรักภักดีและให้ความช่วยเหลือ มีอำนาจเหนือบุคคลอื่นมีความสามารถควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในองค์กร (ธนัญญา สุปโคกสูง. 2564 : 167)

สถานศึกษา เป็นสถาบันหลักที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งสถานศึกษามีภารกิจที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของประเทศชาติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้การที่สถานศึกษาจะสามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิผลนั้น จึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องปรับกระบวนการทัศน์เพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นองค์กรเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียน การสอนและความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความสามารถ และทักษะในการบริหารงานสถานศึกษาเป็นสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กล่าวคือ สถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ยิ่งในสังคมไทยในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงคุณภาพและประสิทธิผลของ

การศึกษาไทยจะสัมพันธ์และแปรผันไปตามความสามารถของผู้นำ ซึ่งในระดับสถานศึกษา ผู้นำคือ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง (กัลยาณี ศิวธรรมปัญญา, 2565 : 14)

ในปัจจุบันเพื่อเป็นการส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพ ยกระดับการบริหารการจัดการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน ปลอดจากการทุจริตและให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีมาตรฐาน จึงจำเป็นต้องมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยจะต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา จำแนกออกเป็น 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ การใช้งบประมาณ การใช้อำนาจ การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ การแก้ไขปัญหาการทุจริต ในองค์การ คุณภาพการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการสื่อสาร การปรับปรุงระบบการทำงาน การเปิดเผยข้อมูล และการป้องกันทุจริต ตามที่สำนักงานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ได้มีการประกาศขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการอย่างชัดเจน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช., : 2565) ได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินเชิงบวกเป็นเครื่องมือเพื่อการสร้างความตระหนักให้กับองค์การรัฐให้มีการดำเนินงานโดยยึดมั่นในความโปร่งใส มีคุณธรรม และเป็นมาตรการป้องกันการทุจริต เรียกว่า การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) อันเป็นกลยุทธ์สำคัญในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นแนวทางป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่หน่วยงานทั่วประเทศต้องดำเนินการ

จากการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 79 โรงเรียน สรุปผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการประเมินในภาพรวม ได้คะแนนร้อยละเฉลี่ย 82.30 ซึ่งถือว่ามีความคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ในระดับ B โดยตัวชี้วัดที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ ร้อยละเฉลี่ย 98.19 ส่วนตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำกว่าตัวชี้วัดอื่น ๆ คือ ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันทุจริต ได้คะแนนร้อยละเฉลี่ย 57.14 โดยมีสถานศึกษาที่ได้คะแนนการประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับ AA จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.86 สถานศึกษาที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับ A จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.30 มีผลคะแนนอยู่ในระดับ B จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.32 มีผลคะแนนอยู่ในระดับ C จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.13 มีผลคะแนนอยู่ที่ระดับ D จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.86 และมีผลคะแนนอยู่ระดับ F จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.53 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี เขต 1, 2565 : 50)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษาให้พัฒนาเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการศึกษาที่ได้นั้นจะเป็นคุณประโยชน์สำหรับผู้บริหารในการใช้เป็นแนวทางพัฒนาตนเอง รวมไปถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สามารถใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและกำหนดทิศทางพัฒนาคุณธรรมและความโปร่งใสใน การดำเนินงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับ คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อ คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 รวมถึงแนวทางที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ สถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัย ที่ได้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยมิ ความสามารถในการวางแผน และปรับปรุงแก้ไขการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในด้านคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,524 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ออนไลน์. 2565)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน ภายในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างตามรูปแบบเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) จากประชากรจำนวน 1,524 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ออนไลน์. 2565) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 310 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้นในการแบ่งหลังจากนั้นคัดเลือก ครูผู้สอนโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อ คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

2. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและ ความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและ ความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 มีนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่มีผลต่อการจูงใจบุคคลในองค์กร เพื่อให้บุคลากร เกิดความร่วมมือกัน ประสานงานกัน เพื่อให้การดำเนินการใด ๆ สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการนำองค์กร กระตุ้น จูงใจให้ผู้ตามมีพฤติกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น

ให้เกิดความกระตือรือร้น ริเริ่มสร้างสรรค์ วางแผน และจัดการให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกด้วยกัน มีการดำเนินการเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ขององค์กรและการปฏิบัติงานสอดคล้องกันกับวิสัยทัศน์และภารกิจหลักของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้อำนาจหรือมอบหน้าที่ความรับผิดชอบในองค์กรกับบุคลากรให้อิสระในการตัดสินใจ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กร ได้เปลี่ยนโลกทัศน์เกี่ยวกับการมองเห็นและงานอย่างสร้างสรรค์ นำสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพขององค์กร เสริมสร้างพลังอำนาจของบุคลากรในทุกระดับ มีความรู้สึกร่วมในความเป็นเจ้าของทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจและบรรยากาศความเป็นกันเอง

2. การสร้างวิสัยทัศน์ (Formulation) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาให้บุคลากรรับรู้ว่าต้องการให้สถานศึกษาเป็นอย่างไรในอนาคต โดยวิเคราะห์กำหนดภาพที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่มุ่งหวังในอนาคตของสถานศึกษา สามารถบอกสภาพปัจจุบัน สภาพที่ต้องการของสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย นำมาวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกขององค์กร มีการกำหนดภาพที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่มุ่งหวังในอนาคตของสถานศึกษาได้

3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (Implementing) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีการนำบุคลากรของสถานศึกษาให้ความร่วมมือทุ่มเทความสามารถบุคลากร ผ่านการระดมความคิดของบุคลากรทุกคน ไม่ขัดต่อเป้าประสงค์ขององค์กร สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้บุคลากรภายในภายนอกขององค์กร เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายดำเนินการตามวิสัยทัศน์ พร้อมทุ่มเทพยายามอย่างเต็มที่ในการดำเนินการของโรงเรียน ประสบผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น

4. การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (articulation) หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารให้สมาชิกมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตนได้อย่างชัดเจน ยอมรับและเต็มใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น มีการโน้มน้าวจูงใจ กระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา พร้อมอุทิศตนและทุ่มเทความพยายาม เชื่อมั่น และยอมรับมากขึ้นต่อการทำงานตามวิสัยทัศน์ สามารถนำเสนอวิสัยทัศน์ให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลที่ต้องการรับทราบเป้าหมายและดำเนินงานขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างถูกต้อง

5. การเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการประพฤติตนเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม อุทิศตน เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีความสม่ำเสมอ จริงใจ ให้ความสำคัญกับผู้อื่น ไม่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่มุ่งทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่ศรัทธาของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ และการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้นำบุคลากรของสถานศึกษาฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้

ประสิทธิผลของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใส หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินกิจกรรม จนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามแบบวัดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ (Internal and Transparency Assessment : ITA) ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. การปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง การประเมินการรับรู้ของบุคลากรในสังกัดสถานศึกษา ที่มีต่อการปฏิบัติภารกิจของบุคลากรอื่นในสถานศึกษาของตน การปฏิบัติงานโดยยึดหลักการ ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด มีความโปร่งใส การดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และมีความเท่าเทียมกัน มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ การรับรู้พฤติกรรมกรเรียกรับเงิน ทرف์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ ของบุคลากรอื่นในสถานศึกษา กรณีการให้เงิน ทرف์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ ต่อบุคคลภายนอก ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการรับสินบนได้ในอนาคต

2. การใช้งบประมาณ หมายถึง การประเมินการรับรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในสถานศึกษาของตน เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณ เริ่มจากการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีและเผยแพร่อย่างโปร่งใส รูปแบบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และไม่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องของตนเอง การเบิกจ่ายเงินของบุคลากรภายใน การจัดซื้อจัดจ้างและการตรวจรับการซื้อพัสดุ การให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาตนเองได้

3. การใช้อำนาจ หมายถึง การประเมินการรับรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ต่อการใช้ อำนาจของผู้บังคับบัญชาของตนเอง ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การคัดเลือกบุคลากรเพื่อให้ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ การใช้อำนาจสั่งการให้

ผู้ได้บังคับบัญชาทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ สิ่งที่ไม่เหมาะสม หรือกิจส่วนตัวของผู้บังคับบัญชา การบริหารงานบุคคลที่อาจเกิดการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจ มีการเอื้อผลประโยชน์แก่ทีมงาน หรือพวกพ้อง และมีการซื้อขายตำแหน่ง

4. การใช้ทรัพย์สินของราชการ หมายถึง การประเมินการรับรู้ของบุคลากร ในสถานศึกษาต่อการใช้จ่ายของราชการ ในประเด็นเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินทางราชการในสถานศึกษาไปเป็นของตนเองหรือนำไปให้ผู้อื่น และพฤติกรรมการขอยืมทรัพย์สินของราชการไปใช้ ทั้งเป็นการที่บุคลากรในสถานศึกษาขยืมด้วยตนเองและการขยืมโดยบุคคลภายนอกสถานศึกษา มีกระบวนการการขออนุญาตก่อนนำทรัพย์สินไปใช้ที่สะดวกและมีความชัดเจน มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของทรัพย์สินของราชการที่ถูกต้อง เผยแพร่ให้บุคลากรภายในได้รับทราบเพื่อนำไปปฏิบัติ รวมไปถึงสถานศึกษาจะต้องมีการกำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของราชการของสถานศึกษาด้วย

5. การแก้ไขปัญหาการทุจริต หมายถึง การประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในสถานศึกษาต่อการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา ในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง โดยสถานศึกษาต้องทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสถานศึกษา การประเมินเกี่ยวกับประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาการทุจริตสถานศึกษา ในการร้องเรียนเมื่อพบเห็นการทุจริตในสถานศึกษา สถานศึกษามีกระบวนการเฝ้าระวัง ตรวจสอบการทุจริตภายใน นำผลการตรวจสอบของฝ่ายตรวจสอบ ทั้งภายในและภายนอก ไปปรับปรุงการทำงาน เพื่อป้องกันการทุจริต

6. คุณภาพการดำเนินงาน หมายถึง การประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาต่อคุณภาพการดำเนินงาน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ โดยยึดหลักตามมาตรฐาน มีขั้นตอนอย่างเคร่งครัด ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ การให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการให้บริการของสถานศึกษาแก่ผู้รับบริการ ผู้ที่มาติดต่อ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเปิดเผย ไม่ปกปิดหรือบิดเบือนข้อมูล อันแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ที่มีคุณธรรม และรวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ตรงในการถูกเรียกรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อแลกเปลี่ยนหรือเร่งรัดในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ การบริหารงานและการดำเนินงานในภาพรวมของสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด

7. ประสิทธิภาพการสื่อสาร หมายถึง การประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูลสถานศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณชน ผ่านช่องทางที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และไม่ซับซ้อน

โดยข้อมูลที่เผยแพร่ต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาข้อมูลที่สาธารณชนควรรับทราบ รวมถึงการจัดให้มีช่องทางให้ผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถให้คำติชมหรือแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน การบริการ และมีการชี้แจงเมื่อผู้รับบริการเกิดความกังวล หรือสงสัยต่อสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน การจัดให้มีช่องทางให้ผู้มาติดต่อสามารถร้องเรียนการทุจริตต่อเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา

8. การปรับปรุงระบบการทำงาน หมายถึง การประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการผู้มาติดต่อหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาต่อการปรับปรุงระบบการทำงาน ปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา ทั้งการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาและกระบวนการทำงานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้ความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมสำหรับผู้รับบริการหรือผู้ที่เข้ามาติดต่อ ได้ร่วมพัฒนาการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการของสถานศึกษา

9. การเปิดเผยข้อมูล หมายถึง การประเมินผลการเผยแพร่ข้อมูลเนื้อหาที่เป็นปัจจุบันบนช่องทางเว็บไซต์สถานศึกษา เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ประชาชนได้รับทราบ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านข้อมูลพื้นฐาน ด้านการบริหารเงินงบประมาณ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และด้านการส่งเสริมความโปร่งใสในสถานศึกษา

10. การป้องกันการทุจริต หมายถึง การประเมินการนำเสนอข้อมูลที่เป็นปัจจุบันบนเว็บไซต์ของสถานศึกษา เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ประชาชนได้รับรู้ 2 ประเด็น คือ การดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต ได้แก่ เจตจำนงสุจริตของผู้บริหาร การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร และแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต การประเมินความเสี่ยงเพื่อการป้องกันการทุจริตและมาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต ได้แก่ มาตรการภายในเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จากการวิเคราะห์หน้าที่การศึกษาและได้แนวทางในการนำไปใช้ในการวิจัย ดังแสดงภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

2. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน